

‘Onder de loep’

Bert Jacobs

Verzamelen is van alle tijden. Ook het georganiseerd verzamelen, thuis of collectief, bijvoorbeeld in archieven of bibliotheken. Verzamelen is het bijhouden van kennis, wetenschap, geschiedenis, verhalen en herinneringen. Binnen elke verzameling ga je al snel op zoek naar een samenhang en onderling verband tussen de verschillende onderdelen. Je gaat op zoek naar betekenis alsof de verzameling een objectief, verhalend geheel is met een duidelijke boodschap. De realiteit laat zich zo echter niet lezen. Zelfs de meest gestructureerde en georganiseerde verzamelingen zijn een subjectieve clustering van elementen, met elk een eigen intern netwerk aan (dwars)verbanden, relaties en betekenissen. En die verbanden zijn er, maar je vraagt je af of dit jouw verbanden zijn, die van de kunstenaar, of misschien nog van een andere partij. Bij het werk van Bert Jacobs (1987) ga je in eerste instantie vanuit deze optiek kijken, op zoek naar een betekenis van het geheel, en de onderlinge verbanden tussen de afzonderlijke delen.

In de kelder van het Emile Van Dorenmuseum speelt hij met de installatie *Sous Le Coin Perdu* in op het verwachtingspatroon van wat een verzameling is, kan of moet zijn. Een schijnbaar willekeurige verzameling artefacten haken duidelijk aan bij de eigenlijke geschiedenis van de plek en weken er zich tegelijkertijd uit los doordat de oorspronkelijke, of beter de vorige of laatste context ervan, verdwenen is. Het Emile Van Dorenmuseum begon zijn leven als een kunstenaarswoning en kreeg de naam villa Le Coin Perdu. Vele jaren na de dood van de allereerste bewoners, bood de kelder onderdak aan een heemmuseum van Heemkring Heidebloemke. Het museum sloot zijn deuren ergens rond de millenniumwissel, en nadat ook Heemkring Heidebloemke de villa inruilde voor de nieuwe stadsbibliotheek van Genk, bleven de nodige sporen achter. Zonder duidelijke aanwijzingen wat alles precies voor functie had, in de kelder, of zelfs daarvoor, voor het in de donkere ruimtes een plek kreeg. Als een archeoloog-vormgever of misschien wel archivaris-constructeur ging Bert Jacobs aan de slag met dat wat overbleef. In de kelders van het Emile Van Doren zelf creëerde hij in verschillende van de afzonderlijke ruimtes een nieuw biotoop voor dat wat achtergelaten was. Oorspronkelijk of later toegevoegd, is niet meer af te lezen. En dat doet er ook niet toe. Het is geen archeologische site, maar een geënceneerde realiteit waarin je binnenstapt. Er zijn duidelijk linken naar iets wat ooit echt was en ooit daar was. In zichzelf al een geënceneerde realiteit. Verschillende tijdslagen lopen door mekaar, vallen samen of zijn er boven op gelegd.

Je ontdekt afgelijnde stoflagen, achtergebleven spinnenwebben, stoffig afval, een verzameling artefacten en lege vitrinekasten. De ruimtes van de kelder worden met de installatie voor het eerst sinds lang terug toegankelijk gemaakt voor het publiek en leiden de bezoeker door wat als verschillende levensfase van het object bestempeld zou kunnen worden nadat ze van hun eigenlijke gebruiksfunctie van alle dag ontdaan zijn: opgenomen in een tentoonstelling, clean en afgemeten met een betekenisduiding in de vorm van bijvoorbeeld een bijschrift; gestockeerd, gearchiveerd, bewaard in rekken, in rijen; verlaten, verloren, weggegooid en daardoor bijna vergeten; vernield, kapot, in stukken. De opstelling geeft, aan dat wat achtergebleven was, een nieuwe invulling. Het is daardoor ook geen simpele reconstructie van het verleden van de kelder maar is een op zichzelf staande realiteit geworden. Tijdelijk en even subjectief als dat wat er eerder was. Met de uitgave van een extra nummer van het tijdschrift Heidebloemke bereikt deze nieuwe archiverings- en ordeningsdaad een climax: een permanente getuigenis van dat wat

er nu is, maar er ooit niet meer zal zijn.

Een momentopname vastgelegd.

De installatie in C-mine zet een gelijkaardig proces van conceptuele verwarring en vermenging in gang. Je wil de oorspronkelijke betekenis of gebruik van elk element afzonderlijk achterhalen, gaat op zoek naar de interne logica maar de opstelling laat niet toe de kleine anekdotiek of het grote verhaal nog te achterhalen. De onderlinge samenhang toen is namelijk voorgoed verdwenen, enkel de samenhang nu blijf over. Als bezoeker zie je eerst de houten panelen, ingekaderd tegen de muur met een poëtische titel. Een reis naar Hongarije. De relatie tussen titel en de nogal banale panelen, bekleefd met posters van exotische vogels en utopische landschappen, is niet eenduidig. Misschien wel als je weet dat de panelen ooit de binnenkant van een verhuishuis annex mobilhome? Net als bij *Sous Le Coin Perdu* gaat het hier om residu's, die hun oorspronkelijke verhaal kwijt zijn maar van de vergetelheid gered. Hun ware betekenis – als deze er ooit al was - is door het wegvallen van de oorspronkelijke context verdwenen. Door ze in een kader te plaatsen, in het ultieme

isolement aan een witte galeriemuur, wordt gesuggereerd – of krijg je het vermoeden – dat deze panelen een diepere betekenis hebben. En die wil je vatten, rationeel vastgrijpen. Maar de betekenisgeving in het werk van Bert Jacobs is open, gelaagd en veronderstelt dan ook een open blik en geest. De objecten zijn volledig ontdaan van hun oorspronkelijke betekenis en net daardoor roepen ze extra vragen op. Het verleden is altijd een reconstructie, en in de poëzie van de installatie slaat je fantasie op hol en doen echt of onecht er niet meer toe. Dat wat je denkt te weten of te zien, is waar, en echt. En dan droom je van een vlucht met de wagen,

naar exotische oorden met eindeloze stranden en kleurige vogels, weg van de dagdagelijkse sleur. Voor heel even. Weg, in dromen. Net als in het werk van Stijn Cole, en ook Stefan Peters, willen de installaties van Bert Jacobs niet simpelweg op de rechtstreekse, en dus esthetische kijkervaring inspelen, maar zetten ze een complex mechanisme van het zoeken naar betekenis in gang.

Kijken alleen is nooit voldoende

Kristof Reulens, 2013